

УДК 372.8 – 057.87:81 243:316.7

Канюк Олександра Любомирівна
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедра іноземних мов
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна
oleksandra.kanyuk@uzhnu.edu.ua

Кіш Надія Василівна
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедра іноземних мов
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна
nadiia.kish@uzhnu.edu.ua

ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОМУ ДІЛОВОМУ СПІЛКУВАННЮ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ В КОНТЕКСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПІДХОДУ

Анотація. В статті розглянуті основні принципи навчання іншомовному діловому спілкуванню студентів немовних факультетів в контексті соціокультурного підходу. Беручи до уваги існуючі підходи до оволодіння вміннями і навичками іншомовного спілкування (лінгвокраєзнавчий, комунікативно-етнографічний, соціокультурний), обґрунтовано доцільність використання соціокультурного підходу в реалізації завдань іншомовної освіти майбутніх фахівців, суть якого полягає в одночасному вивченні мови і культури, врахуванні соціокультурного контексту вивчення мови. Стисло охарактеризовано загальнодидактичні принципи навчання іншомовному спілкуванню та виокремлено специфічні принципи навчання іншомовному діловому спілкуванню студентів, а саме принцип ситуативності, новизни, зв'язку теорії з практикою, культурно-прагматичної спрямованості навчання, які є невід'ємними складовими соціокультурного підходу до оволодіння вміннями і навичками іншомовного спілкування. Для досягнення мети дослідження і розв'язання завдань використовувались такі методи: теоретичний аналіз філософської, педагогічної, психологічної, філологічної літератури для виявлення існуючих підходів до формування вмінь іншомовного спілкування студентів у процесі професійної підготовки; контент-аналіз наукової літератури з теорії і практики соціальної роботи для з'ясування ролі комунікативної компетентності у професійній діяльності соціального працівника; емпіричні методи: спостереження, бесіди, аналіз продуктів діяльності з метою виявлення рівня сформованості вмінь іншомовного ділового спілкування студентів.

Ключові слова: соціокультурний підхід, принципи навчання, ділове іншомовне спілкування, навчання іншомовному спілкуванню, майбутній фахівець.

Вступ. Результати аналізу наукових джерел (І.Ключковська, З. Коннова, Н. Микитенко, Л. Морська) дають змогу стверджувати, що сьогодні, коли відбувається інтенсивне поглиблення міжнародних контактів України, активізація процесів європейської та світової інтеграції, володіння вміннями іншомовного ділового спілкування набуває особливого значення, розглядається як важлива складова професійної компетентності.

Володіння сучасними фахівцями вміннями іншомовного спілкування – об'єктивна суспільна цінність, соціальне замовлення суспільства. Тому цілком очевидно, що Україна повинна готувати фахівців, які володіють принаймні однією з поширених європейських мов (англійська, німецька, французька). Проте сьогодні існує суперечність між соціальним замовленням суспільства на фахівців різних галузей, які володіють вміннями іншомовного ділового спілкування, і реальним станом вирішення цієї проблеми.

Іншомовне ділове спілкування розглядається як вид чітко регламентованого спілкування для встановлення, розвитку і поглиблення контактів в ситуаціях міжкультурної професійно орієнтованої комунікації, змістом яких є соціально-значима спільна діяльність, спрямована на вирішення проблем шляхом зіставлення предметних позицій, різних точок зору, і пошуку прийнятних для всіх партнерів варіантів розв'язку в процесі проведення ділових бесід, нарад, переговорів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід відзначити, що загальні аспекти комунікативної діяльності розглядаються у працях В. Васильєва, А. Капської, А. Москаленко, Г. М'ясоїд, В. Поліщук, Н. Скотної, М. Тимченко та ін. Питань підго-

товки фахівців до іншомовного спілкування частково торкаються в своїх працях Н.Гайдук, В. Кемінь, І. Ключковська, Л. Клочко, Н. Микитенко, Л. Нагорнюк, Л. Онуфрієва, Н. Соболев та інші. Проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності висвітлюються у дослідженнях Н.Гавриленко, О.Григоренко, В.Зикова, Ю.Маслова, Р.Мільруд, Т.Кускова А.Самсонова та ін. Питання виокремлення специфічних принципів навчання іншомовному діловому спілкуванню студентів немовних факультетів в контексті соціокультурного підходу у вітчизняній психолого-педагогічній літературі розглядалися лише частково.

Метою статті є визначення основних та виокремлення специфічних принципів навчання іншомовному діловому спілкуванню студентів немовних факультетів в контексті соціокультурного підходу. **Завдання дослідження.** На основі аналізу наукової літератури виокремити специфічні принципи навчання іншомовному діловому спілкуванню студентів; з'ясувати суть навчання іншомовному діловому спілкуванню в контексті соціокультурного підходу та його роль у професійній діяльності майбутніх фахівців. **Методи дослідження.** Теоретичний аналіз філософської, педагогічної, психологічної, філологічної літератури для виявлення існуючих підходів до формування вмінь іншомовного спілкування студентів у процесі професійної підготовки; контент-аналіз наукової літератури з теорії і практики соціальної роботи для з'ясування ролі комунікативної компетентності у професійній діяльності соціального працівника; емпіричні методи: спостереження, бесіди, аналіз продуктів діяльності з метою виявлення рівня сформованості вмінь іншомовного ділового спілку-

вання студентів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в Україні успішно функціонує низка іноземних фірм, благодійних фондів та організацій, розвивається міжнародний туризм, діють міжнародні проекти і програми в різних галузях, і попит на фахівців, які володіють уміннями іншомовного ділового спілкування, зростає. За умови чіткої професійної спрямованості курсів з іноземної мови, їх вивчення у вищому навчальному закладі сприяє поглибленню інтересу майбутніх фахівців до обраної професії, намаганням отримати знання з різних джерел, в тому числі й іншомовних, що дає можливість знайомитися з досягненнями науки і практики в конкретній галузі за рубежом і використовувати їх у власній професійній діяльності. В процесі оволодіння вміннями іншомовного спілкування відбувається цілеспрямоване виховання особистості майбутнього фахівця загалом, розширення його світогляду, поглиблення знань про навколишній світ, людей, які розмовляють даною мовою, їх звичаї, культуру, менталітет, а також формування окремих професійно-особистісних якостей, необхідних для професійного становлення майбутнього фахівця.

Встановлено, що найбільш поширеними сучасними науковими підходами до іншомовної освіти є: лінгвокраєзнавчий (Є.Верещагін, В.Костомаров та ін.), комунікативно-етнографічний (М.Байрам, К.Кремш та ін.) і соціокультурний (Г.Нойнер, В.Сафонова та ін.) [9].

Соціокультурний підхід є пріоритетним напрямком в мовній освіті як учнів загальноосвітніх шкіл, так і студентів вищих навчальних закладів, а також тих, які вдосконалюють мовну підготовку в післявузівський період.

Під час визначення мети соціокультурної освіти важливими є питання відбору і розподілу соціокультурної інформації, а також взаємовідносин між соціокультурним і мовним змістом іншомовної освіти. Соціокультурний підхід передбачає наявність міждисциплінарно інтегрованої мовної освіти, а також урахування соціокультурного контексту вивчення мови. Особлива увага повинна звертатися на: соціокультурний світогляд майбутніх фахівців; нерозривний зв'язок формування іншомовної соціокультурної компетенції з розвитком загальної соціокультурної компетенції індивіда, сформованої як стосовно своєї рідної культури, так і культури країни, мова якої вивчається; урахування під час відбору навчальних тем принципу доступності і позитивного емоційного ставлення до проблем, які розглядаються.

Аналіз наукової літератури і власний досвід практичної роботи дозволяє виокремити деякі найбільш важливі, на нашу думку, принципи, як загальнодидактичні [8], так і специфічні, на яких повинно базуватися навчання іншомовному діловому спілкуванню майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах: демократизації, науковості, систематичності і послідовності, доступності, наочності, міцності знань та умінь, емоційності, мовленнєвомислительної активності, індивідуалізації, функціональності, ситуативності, новизни, зв'язку теорії з практикою, культурно-прагматичної спрямованості навчання.

Охарактеризуємо стисло загальнодидактичні принципи і детальніше – деякі з виокремлених нами специфічних принципів.

Отже, загальний принцип демократизації навчання відповідно до завдань формування вмінь іншомовного ділового спілкування означає організацію навчального процесу відповідно до умов розвитку суспільства і тенденцій розвитку цивілізації. Цей принцип пов'язаний з європейськими орієнтирами

України, прагненнями інтегруватися в європейський освітній простір, що є особливо актуальним сьогодні.

Принцип науковості полягає в доборі матеріалу, який відповідає структурі певної галузі знань і навчального предмета, специфіці його розділів і тем, враховує сучасний рівень розвитку вітчизняної і світової науки, найновіші досягнення в конкретній сфері. Цей принцип не повинен суперечити принципу доступності. Яким би складним не був матеріал, обов'язковий для засвоєння студентами, викладач повинен намагатися подати знання в найбільш доступній формі.

Принцип доступності тісно зв'язаний з принципом індивідуалізації (індивідуального підходу), який при формуванні вмінь іншомовного спілкування є чи не найбільш важливим. Його значення не зменшується і в процесі навчання іншомовному діловому спілкуванню. Вважаємо, не буде перебільшенням стверджувати, що без реалізації цього принципу успішне оволодіння студентами основами іншомовного ділового спілкування – неможливе. Справа в тому, що індивідуально-психологічні особливості індивіда можуть пришвидшити або уповільнити процес засвоєння знань, оволодіння уміннями і навичками спілкування. Одним студентам вивчення мов дається легше, іншим – важче. Одні прийшли до вищого навчального закладу з хорошою базовою підготовкою з середньої школи, інші (особливо це стосується випускників сільських шкіл) взагалі ледве здатні читати і перекладати зі словників найпростіші тексти. Безперечно, підхід до них повинен бути різним.

Зауважимо, що навчання іноземним мовам загалом є більш індивідуальним процесом, ніж навчання іншим предметам. Тут індивідуальним є не тільки процес оволодіння мовленням, але й сам об'єкт засвоєння – мовлення людини.

У процесі іншомовного спілкування проявляються як фактори інтегровані для всіх учасників, так і диференційовані. До інтегрованих факторів відноситься предметний зміст спілкування, до диференційованих – тип характеру і темпераменту індивіда, його потенційні здібності і навний рівень їх розвитку.

Отже, при навчанні і управлінні іншомовним діловим спілкуванням студентів на практичних заняттях необхідно здійснювати диференційований підхід, що створює передумови для розвитку їх мовленнєвомислительних здібностей і допомагає забезпечити відповідну корекцію взаємовідносин з оточуючими.

Розвиток самостійної навчальної діяльності студентів можливий за умови використання різних видів і різного рівня складності самостійних робіт з урахуванням рівня розвитку пізнавальних умінь, підготовленості до іншомовного спілкування.

Вважаємо, що саме індивідуалізація навчання допомагає сформувати індивідуальну мотивацію оволодіння уміннями іншомовного ділового спілкування, зв'язати навчання з особистісними потребами та інтересами кожного студента.

Добре відомим є принцип наочності, який передбачає навчання на основі безпосереднього сприймання конкретних предметів і явищ дійсності або їх зображень.

Суть принципу функціональності в процесі оволодіння вміннями і навичками іншомовного спілкування полягає в тому, що викладач визначає систему навчальних засобів, які діють в процесі спілкування. З точки зору функціональності визначаються основні функції читання, говоріння, аудіювання, письма як засобів спілкування, а також мовленнєві одиниці

– слова, фрази, словосполучення і форми їх організації, тобто організаційні форми спілкування.

Принцип систематичності і послідовності досягається послідовним викладом матеріалу, логічним переходом від засвоєння попереднього до нового матеріалу.

Принцип мовленнєвомислительної активності передбачає таку організацію навчального процесу, при якій студент на заняттях з іноземної мови бере постійну участь у спілкуванні (з викладачем, іншими студентами, працює з книгою). Для забезпечення єдності мислення і мовлення в процесі навчання діловому спілкуванню слід спеціально організовувати активізацію мовленнєвомислительної діяльності. Викладач повинен вибирати для вивчення матеріали, які містять цікаві проблеми, викликають у студентів бажання обговорити їх, тобто відбувається процес активізації мисленнєвої і мовленнєвої діяльності.

При аналізі текстів, зокрема професійної спрямованості, слід створювати проблемні ситуації. Студенти повинні зосередитися не тільки на читанні і перекладі тексту, але й усвідомити те, про що йде мова в даному тексті, виразити свою згоду або незгоду з вирішенням проблеми автором, запропонувати інший можливий варіант, обґрунтувати власні пропозиції. При цьому дуже доцільно підштовхнути студентів до дискусії, тобто до реального ділового спілкування на іноземній мові. Такий підхід сприяє активізації внутрішньої активності студентів, їх ефективного залучення до процесу іншомовного ділового спілкування.

Принцип новизни в значній мірі забезпечує успішність оволодіння вміннями і навичками ділового спілкування. Новизна відіграє важливу роль при відборі змісту навчального матеріалу, організації умов навчання, здійсненні самого процесу навчання. Новизна при оволодінні вміннями і навичками іншомовного ділового спілкування забезпечується постійним оновленням змісту навчального матеріалу з урахуванням нових життєвих реалій, створенням найрізноманітніших ситуацій (в тому числі й ситуацій, характерних для професійної діяльності соціальних працівників), використанням різних форм і засобів навчання.

Принцип зв'язку теорії з практикою передбачає створення таких умов у навчально-виховному процесі, які б дозволяли максимально використовувати теоретичні знання в практичній діяльності. Оскільки програми і плани вивчення іноземної мови (мають на увазі не спеціальні факультети іноземних мов) спрямовані в основному на практичну підготовку майбутніх фахівців, то цей принцип може бути успішно реалізований під час проведення практичних занять, спеціальних тренінгів, рольових ігор, проходження практики. Доцільним є також залучення майбутніх фахів до роботи в благодійних організаціях, фондах, якими опікуються іноземні представники, участь у міжнародних семінарах, конференціях, проектах.

Важливим є принцип культурно-прагматичного спрямування навчальної діяльності з метою формування вмінь іншомовного ділового спілкування, оскільки в процесі ділового спілкування обов'язково мати знання культурної специфіки конкретної зарубіжної країни і професійної сфери. Цей принцип є одним з найважливіших орієнтирів в оволодінні тактикою іншомовного ділового спілкування і передбачає поглиблення знань студентів на прагматичному і культурному рівнях.

Інтерпретуючи дану думку, можна стверджувати, що специфіка оволодіння діловим іншомовним

спілкуванням полягає не тільки у формуванні відповідних комунікативних дій, але й в ознайомленні з іншомовною культурою, тобто мова йде про так звані “пресупозиційні” знання. Пресупозиція, як відзначає І.Халеева, визначається наявністю у комуніканта комплексу факторів, узагальнених в терміні “картина світу”, які представляють загальний фонд знань про світ, обізнаність про предмет розмови, що є обов'язковою умовою ділового професійного спілкування [3, с.141]. Пресупозиція виступає як важлива передумова адекватного міжкультурного взаєморозуміння в процесі усної мовленнєвої діяльності, коли комуніканти належать до різних культур і соціумів, а також ефективної взаємодії учасників ділового спілкування. В процесі спілкування комунікант намагається якомога повніше донести до реципієнта свій замисел. Для цього він повинен хоча б приблизно спрогнозувати комунікативний портрет партнера, який зазвичай включає: наявність спеціальних знань в тій сфері, в рамках якої буде відбуватися комунікативна взаємодія; достатній обсяг мовленнєвих знань для забезпечення іншомовного спілкування; лабільність мислення; концептуальну систему індивіда тощо [2, с.35].

Таким чином, в процесі навчання іншомовному діловому спілкуванню у вищих навчальних закладах слід орієнтуватися на підготовку фахівців не на вузькопрофесійному рівні, а на розвиток у них високого загальнокультурного рівня, необхідного для повноцінного ділового спілкування в іншомовному середовищі.

Відзначимо також необхідність дотримання принципу емоційності навчання. Емоційний фактор дозволяє забезпечити кращий зворотний зв'язок в процесі спілкування між студентами, викладачем і студентами, більш ефективне сприймання і засвоєння навчального матеріалу, а також сприяє формуванню соціально цінного емоційного досвіду особистості, стійких соціальних почуттів, переконань, емпатії, гуманістичної спрямованості особистості, що дуже важливо для ефективної професійної діяльності працівника і забезпечення афективно-комунікативного аспекту спілкування.

Вважаємо, що одним з найбільш важливих принципів у навчанні іншомовному діловому спілкуванню є принцип ситуативності, який означає, що ситуація – основна одиниця організації процесу навчання іншомовному спілкуванню. Вона є постійним фактором навчання незалежно від виду мовленнєвої діяльності. Ситуація визначається системою відносин тих, які спілкуються.

Ситуативність означає, що формування вмінь і навичок іншомовного спілкування майбутніх фахівців зумовлено ситуацією. В комунікативному навчанні вона забезпечує презентацію відповідного мовленнєвого матеріалу, на основі якого формуються іншомовні мовленнєві уміння і навички. Оскільки спілкування тісно зв'язано з діяльністю, то можна стверджувати, що суть справи не тільки в ситуації, скільки у відповідній діяльності в даній ситуації.

Підкреслимо, що в реальних умовах усне мовлення завжди зв'язано з конкретною ситуацією спілкування. Моделювання іншомовного спілкування з навчальною метою – це, по суті, відповідь на питання: хто, з ким, де, коли про що розмовляє.

На думку Є.Пасова, основна відмінність між ситуацією і темою полягає не в обсязі охоплення діяльності: тема є змістовим компонентом ситуації, яка “живиться” темою, часто не одною, а кількома. Ситуація, таким чином, може тлумачитися як міжтема [5].

Вважаємо, що ситуативність (використання ситуації як одиниці організації процесу навчання іншомовному спілкуванню) є одним з найбільш важливих специфічних принципів навчання іноземним мовам серед раніше згадуваних інших принципів.

Поняття “ситуація” широко розглядається в науковій літературі: як обстановка, сукупність обставин дійсності [7, с.154]; просторово-часова характеристика буття суб’єкта [6, с.88]; сукупність умов, необхідних для здійснення мовленнєвих дій [4, с.155].

Раніше відзначалося, що ділове спілкування є різновидом соціальної комунікації, тому цілком правомірно мова може йти про соціальну ситуацію. Британський учений М.Аргайл вважає, що соціальна ситуація є природним фрагментом соціального життя, який включає людей, місце, час, характер діяльності, події тощо. Згідно з його концепцією, ситуація зумовлена наступними факторами: цілями; правилами стосовно допустимих і недопустимих дій; ролями, характерними для даної культури; набором елементарних поведінкових актів та їх послідовністю; концептами – знаннями, які забезпечують розуміння ситуації; фізичним середовищем (приміщення, вулиця); мовою і мовленням (соціально зумовлена лексика, стиль, інтонація); емоційною атмосферою [1, с.35].

Виходячи з ознаки дотримання соціальних норм, соціальні ситуації є санкціонованими, де спілкування відбувається з дотриманням всіх етичних норм і правил. Узагальненою формою прояву етичних правил поведінки можна вважати тональність спілкування, яка й зумовлює вибір конкретних мовленнєвих засобів.

Для європейської культурно-історичної спільноти тональність соціальних ситуацій можуть бути предствлені, як урочиста, нейтральна, побутова, фамільярна. Діловому спілкуванню найбільш властива нейтральна тональність – це тональність основної маси стандартних, нормативних, санкціонованих со-

ціальних ситуацій. В окремих випадках (ритуальні акти, прийом високих зарубіжних гостей) в офіційно-ділових структурах використовується урочиста тональність соціальної ситуації. Отже, відповідна соціальна ситуація передбачає адекватну комунікативну реакцію, породжує конкретну комунікативну ситуацію.

Названі принципи взаємоз’язані, взаємозумовлені і охоплюють весь процес навчального комунікативного моделювання. Основним принципом, безперечно, є принцип включеності мовленнєвої діяльності в загальну діяльність.

Викладений матеріал дозволяє зробити наступні висновки. Беручи до уваги існуючі підходи до оволодіння вміннями і навичками іншомовного спілкування (лінгвокраєзнавчий, комунікативно-етнографічний, соціокультурний), обґрунтовано доцільність використання соціокультурного підходу в реалізації завдань іншомовної освіти майбутніх фахівців, суть якого полягає в одночасному вивченні мови і культури, врахуванні соціокультурного контексту вивчення мови. Стилю охарактеризовано загальнодидактичні принципи навчання іншомовному спілкуванню та виокремлено специфічні принципи навчання іншомовному діловому спілкуванню студентів, а саме принцип ситуативності, новизни, зв’язку теорії з практикою, культурно-прагматичної спрямованості навчання, які є невід’ємними складовими соціокультурного підходу до оволодіння вміннями і навичками іншомовного спілкування. Незважаючи на те, що дане дослідження вносить певний вклад у теорію і практику підготовки майбутніх фахівців до іншомовного ділового спілкування, воно не претендує на вичерпне вирішення проблеми, багато аспектів якої вимагають подальшого вивчення (використання інформаційних технологій у формуванні вміння іншомовного ділового спілкування, вдосконалення змісту курсу “Основи іншомовного ділового спілкування”, формування індивідуального стилю іншомовного ділового спілкування та ін.).

References

1. Argyle, M. (1969). *Social interaction*. London: Tavistock.
2. Kamenskaya, O.L. (1990). *Tekst i kommunikatsiya [Text and communication]*. Moskva: Vysshaya shkola [in Russian].
3. Khaleyeva, I.I. (1998). *Osnovy teorii obucheniya ponimaniyu inoyazychnoy rechi [Fundamentals of the theory of teaching the understanding of foreign speech]*. Moskva: Vysshaya shkola [in Russian].
4. Leontyev, A.A. (1997). *Yazyk, rech, rechevaya deyatel'nost' [Language, Speech, Speech Activity]*. Moskva: Smysl [in Russian].
5. Passov, Y.I. (1991). *Kommunikativnyy metod obucheniya inoyazychnomu govorenuyu [Communicative method of teaching foreign speaking]*. Moskva: Prosveshchenie [in Russian].
6. Serikov, V.V. (1999). *Obrazovaniye i lichnost. Teoriya i praktika proyektirovaniya pedagogicheskikh sistem [Education and Personality. Theory and practice of designing pedagogical systems]*. Moskva: Logos [in Russian].
7. Skalkin, V.A. (1991). *Rechevyye situatsii kak sredstvo razvitiya nepodgotovlennoy rechi [Speech situations as a means of developing unprepared speech]*. In Leontyev, A.A. (Ed.). *Obshchaya metodika obucheniya inostrannym yazykam [General methodology of teaching foreign languages]*. Moskva: Russkiy yazik [in Russian].
8. Volkova, N.P. (2001). *Pedahohika [Pedagogics]*. Kyiv: Academia [in Ukrainian].
9. *Zahalnoyevropeyski Rekomendatsiyi z movnoyi osvity: vyvchennya, vykladannya, otsynuyannya [All-European Recommendations on Language Education: Study, Teaching, Evaluation / Scientific editor of the Ukrainian edition prof. Sophia Yurievna Nikolaev]*. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].

Список використаної літератури

1. Argyle M. *Social interaction /Michael Argyle*. – London: Tavistock, 1969. – 453 p.
2. Каменская О.Л. *Текст и коммуникация / Ольга Львовна Каменская*. – М. : Высшая школа, 1990. – 151 с.
3. Халеева И.И. *Основы теории обучения пониманию иноязычной речи / Ирина Ивановна Халеева*. – М. : Высшая школа, 1998. – 236 с.
4. Леонтьев А.А. *Язык, речь, речевая деятельность / Алексей Алексеевич Леонтьев*. – М. : Смысл, 1997. – 211 с.
5. Пассов Е.И. *Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Ефим Израилевич Пассов*. – М. : Просвещение, 1991. – 223 с.
6. Сериков В.В. *Образование и личность. Теория и практика проектирования педагогических систем / Владислав Владиславович Сериков*. – М.: Логос, 1999. – 272 с.
7. Скалкин В.Л. *Речевые ситуации как средство развития неподготовленной речи / Владимир Львович Скалкин // Общая методика обучения иностранным языкам: Хрестоматия / Сост. Алексей Алексеевич Леонтьев*. – М.: Русский язык, 1991. – 180 с.
8. Волкова Н.П. *Педагогіка: [навч. посібник] / Наталія Павлівна Волкова*. – К.: Академія, 2001. – 575 с.
9. *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання проф. Софія Юріївна Ніколаєва*. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2018 р.
Стаття прийнята до друку 27.04.2018 р.

Канюк Александра

кандидат педагогических наук, доцент
заведующая кафедрой иностранных языков
ГВУЗ «Ужгородский национальный университет»
г.Ужгород, Украина

Киш Надежда

кандидат педагогических наук
доцент кафедры иностранных языков
ГВУЗ «Ужгородский национальный университет»
г.Ужгород, Украина

**ПРИНЦИПЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ ДЕЛОВОГО ОБЩЕНИЯ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ
ФАКУЛЬТЕТОВ В КОНТЕКСТЕ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ ПОДХОДА**

Аннотация. В статье рассмотрены основные принципы обучения иноязычному деловому общению студентов неязыковых факультетов в контексте социокультурного подхода. Принимая во внимание существующие подходы к овладению умениями и навыками иноязычного общения (лингвострановедческий, коммуникативно-этнографический, социокультурный), обоснована целесообразность использования социокультурного подхода в реализации задач иноязычного образования будущих специалистов, суть которого заключается в одновременном изучении языка и культуры, учете социокультурного контекста изучения языка. Кратко охарактеризованы общедидактические принципы обучения иноязычному общению и выделены специфические принципы обучения иноязычному деловому общению студентов, а именно принцип ситуативности, новизны, связи теории с практикой, культурно-прагматической направленности обучения, которые являются неотъемлемыми составляющими социокультурного подхода к овладению умениями и навыками иноязычного общения. Для достижения цели исследования и решения задач использовались следующие методы: теоретический анализ философской, педагогической, психологической, филологической литературы для выявления существующих подходов к формированию умений иноязычного общения студентов в процессе профессиональной подготовки; контент-анализ научной литературы по теории и практике социальной работы для выяснения роли коммуникативной компетентности в профессиональной деятельности социального работника; эмпирические методы: наблюдение, беседы, анализ продуктов деятельности с целью выявления уровня сформированности умений иноязычного делового общения студентов.

Ключевые слова: социокультурный подход, принципы обучения, деловое иноязычное общение, обучение иноязычному общению, будущий специалист.

Kanyuk Oleksandra

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D., Associate Professor
Department of Foreign Languages
State University «Uzhhorod National University»
Uzhhorod, Ukraine

Kish Nadiia

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D.
Department of Foreign Languages
State University «Uzhhorod National University»
Uzhhorod, Ukraine

**PRINCIPLES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE BUSINESS COMMUNICATION TO STUDENTS OF
NON-LANGUAGE FACULTIES IN THE CONTEXT OF SOCIAL-CULTURAL APPROACH**

Absrtact. The article deals with the basic principles of teaching foreign language business communication to students of non-language faculties in the context of social-cultural approach. There is a contradiction between the social order of society on specialists of different branches, who possess the skills of foreign business communication, and the real state of solving of this problem. The purpose of the article is to determine the main principles and the distinction of the specific principles of teaching of foreign language business communication among to non-language faculties in the context of the social-cultural approach. Research methods used: theoretical analysis of philosophical, pedagogical, psychological, philological literature to identify existing approaches to the formation of skills of foreign language communication of students in the process of their professional training; content analysis of scientific literature on the theory and practice of social work to clarify the role of communicative competence in the professional activities of a social worker; empirical methods: observation, conversations, analysis of products of activity in order to determine the level of formation of skills of foreign language business communication students. A brief description of general-didactic principles of teaching foreign language communication and the specific principles of teaching of foreign language business communication to students of non-language faculties are outlined, namely the principle of situationality, novelty, the connection of theory with practice, the cultural-pragmatic orientation of teaching, which are integral components of the sociocultural approach to mastering skills and skills of foreign language communication. These principles are interconnected and cover the whole process of educational communicative modelling. The basic principle is the principle of inclusion of speech activity in general activities. Despite the fact that this study contributes a lot to the theory and practice of training of future specialists for foreign language business communication, it does not pretend to be a comprehensive solution to the problem, many aspects of which require further study (use of information technology in the formation of skills foreign language business communication, improving the content of the course «Basics of foreign-language business communication», formation of individual style of foreign-language business communication, etc.).

Key words: social-cultural approach, principles of training, business communication in other languages, teaching of foreign language communication, future specialist.